

Mijn Groen Brunssum

Brunssum is een prachtige groene gemeente. Niet voor niets is Brunssum genomineerd voor de titel Groenste stad van Nederland. Deze route laat zien welke schatten in Brunssum liggen, gelinkt aan de historie, het heden en de toekomstige visie.

Brunssum heeft zich vanuit haar mijnverleden (zwart) ontwikkeld tot een groene stad met behoud van de historische waarden. Groen en bebouwing gaan in Brunssum samen. Zo heeft Brunssum een van de grootste beschermde stads en dorpsgezichten van Nederland. Tegelijkertijd heeft de stad met zijn zeven parken een grote aaneengesloten groene structuur. De meeste inwoners ervaren het dan ook als wonen in één groot park, vandaar "Mijn Groen Brunssum".

1 Vijverpark

De oorsprong van het Vijverpark ligt in 1919. Toen ontstond, even ten noorden van de kern Rumpen, een grote vijver in een stilgelegde bruinkoolgroeve. Zes maanden eerder was men begonnen met het winnen van bruinkool. Nederland maakte toen een periode van energieschaarste door (de Eerste Wereldoorlog!). In een half jaar tijd werd 406.000 ton bruinkool gedolven, daarna was het bruinkoolveld uitgeput. Na het stopzetten van de pompen liep de groeve vervolgens vol met water.

In 1937 werd rond de grote waterpartij een park aangelegd naar ontwerp van stadsarchitect J.J. Drummen. In 1951 werd het ontwerp aangepast door de landschapsarchitect J. Bergmans, die rond dezelfde tijd ook de uitbreiding van het Schutterspark ontwierp. Het Vijverpark werd hierbij onder meer verrijkt met een openluchttheater. De Staatsmijnen financierden de aanleg. Het ontwerp van Bergmans is nog vrijwel intact.

4 Spartelplaats - Rode Beek

De Brunsummerheide is een voor Europa uniek natuurgebied met een Natura 2000 status. De Rode Beek is een bronbeek in dit gebied. De beek ontspringt in de Brunsummerheide, ten zuidoosten van Brunssum en mondt in Midden-Limburg bij Dieteren in de Geleenbeek uit. De Rode Beek heeft een aantal kleine zijbeken, waaronder de overkluisde beek die vroeger door het centrum van Brunssum stroomde ofwel de dorpsbeek, de Venbeek, de Merkelbeeker beek (Merkelbeek), de Ruuscherbeek en de Duitse Rodebach.

De zandvlakte en de spartelplaats zijn door de Staatsmijnen aangelegd. Met het rijkelijk aanwezige zilverzand heeft de Staatsmijn hier een enorm "zandstrand" aangelegd. De bedoeling hiervan was dat mijnwerkers met hun gezinnen konden recreëren. Op dit zeer zuiver zand kon men balletje trappen, volleyballen of gewoonweg zonnebaden en zandkastelen bouwen. Kortom strandvertier, maar dan niet aan zee.

Naast de zandvlakte is dicht bij de bron van de Rode Beek de spartelplaats aangelegd door het plaatsen van een stuw in de beek. Sinds jaar en dag is dit het domein van kinderen. Omdat zij structureel de natuur verstoren door het graven van kreekjes en het veelvuldig betreden van de oevers kan hier een uniek biotoop en plantengemeenschap in stand blijven en vindt er geen verbossing plaats.

6 t.e.m. 12 Schutterspark

Het Schutterspark, is in de jaren twintig aangelegd als een buurtpark met uitspanning voor de mijnkolonie Schuttersveld. In 1952 werd het park spectaculair uitgebreid en opnieuw ingericht door de landschapsarchitect J. Bergmans. Het is nu 75 hectaren groot en omvat onder meer het dal van de Rode Beek, en de beboste helling van een heuvel.

Bergmans verrijkte het park onder andere met een terras bij het Schuttershüske, een nieuw dierenpark, een vergrote roeivijver, een speeltuin, bruggetjes, speelweiden en een zweefbaan over de vijver naar de heuveltop aan de oostzijde van het park. Op de top stond een uitkijktoren. De opening van het Schutterspark viel destijds samen met het 50-jarig jubileum van de Staatsmijnen en was een geschenk van het mijnbedrijf aan de bewoners van Brunssum. Het ontwerp van Bergmans is in grote lijnen nog aanwezig.

In het park liggen nog diverse pompputten en waterstations, die het water vroeger naar filterhuizen pompten. Hier werd het water gereinigd en naar de Staatsmijnen gepompt. De grote filterhuizen liggen nog in het park. In 2010 zijn ze ingrijpend gerenoveerd. Inmiddels worden de gebouwen door een private partij met succes geëxploiteerd. In het huurcontract ligt verankerd dat ook maatschappelijk actieve partijen terecht moeten kunnen.

De roeivijver was oorspronkelijk aangelegd als reservebekken voor droge tijden. De vijver is niet alleen in gebruik als visvijver, maar wordt ook gebruikt als Minihaven. Kinderen kunnen in elektrisch aangedreven replica's van schepen varen. Zij zijn de kapitein van het schip en hebben letterlijk het stuurwiel in handen.

Langs de vijver staan nog twee kiosken die omgebouwd zijn door een imkersvereniging tot bijenhuizen. De imkers willen op deze manier hun hobby onder de aandacht van een breed publiek brengen.

Aan de oostzijde van het park ligt het Blote Voeten Park. Dit particuliere initiatief is met respect voor de natuur aangelegd en mixt plezier en natuureducatie op soepele wijze.

Het oorspronkelijke dierenparkje is momenteel een kinderboerderij. Deze boerderij is verhuurd aan RADAR deze organisatie zorgt ervoor dat mensen met een verstandelijke beperking hier een zinvolle dagbesteding hebben.

Ontkluizing Rode Beek (6)

De Rode Beek is van bron tot monding, gerenatureerd. Eind 2013 is de laatste bottleneck verwijderd. Jarenlang heeft de Rode Beek door een 300 meter lange koker onder de mijnsteen berg Hendrik gestroomd. Het wegnemen van deze laatste hindernis maakt een robuuste natuurverbinding tussen Brunsummerheide en Schutterspark mogelijk. Het Schutterspark is verbonden met de Schinveldsebossen en de Teverenerheide in Duitsland. Dit gebied wordt ook wel het Heide-Naturpark genoemd.

Hangvennen (11)

In het natuurgebied van het Schutterspark liggen unieke vennen. De zogenaamde hangvennen. Dit natuurgebied van 400 meter lang en 150 meter breed, herbergt een voor Europese begrippen unieke flora en fauna sinds het in 2007 is hersteld. Een 200 meter lange vlinderbrug maakt het gebied weer toegankelijk voor bezoekers. Wandelaars kunnen de hangvennen betreden zonder risico op natte voeten. Tegelijkertijd wordt hierdoor de kwetsbare natuur beter beschermd tegen bezoekers.

Hangvennen ontstaan in hellingen waar op diverse plaatsen bronnen opborrelen en waar het water door de samenstelling van de bodem en van het terrein slechts langzaam kan wegsijpelen. Omdat de bodem in het Schutterspark uit mioceen-zand bestaat en zeer voedselarm is, is in de loop der tijd in de arme maar drassige grond een flora en fauna ontstaan die nergens anders in Nederland voorkomt en ook in de rest van Europa nauwelijks te vinden is. Tot de zeldzame plantensoorten behoren diverse orchideesoorten. Ook bijzonder is de combinatie van dopheide en struikheide. Beschermde diersoorten die in de hangven voorkomen, zijn de bruine kikker, de kamsalamander en het gentiaanblauwtje, een vlindersoort.

14 Clemenskerkje

Het kerkje is rond het jaar 1100 gebouwd. Samen met de nabijgelegen kerkhofmuur, de Lourdesgrot en het grafmonument De Negri vormt het een Rijksmonument. In 1879 ontstond naast het kerkje een klooster, gevestigd door de Liefdezusters van het Kostbaar Bloed. In 1892 namen de Benedictijnen het complex over. Rond 1900 werd het kerkje verbouwd. Daarbij werden ook muurschilderingen aangebracht. Het vermoeden bestaat dat de Benedictijnen niet tevreden waren over het resultaat, want een jaar later, werden door kerkschilder Dom Romanus Jacobs nieuwe muurschilderingen aangebracht. Van deze schilderingen is tegenwoordig niets meer zichtbaar: ze zijn in latere jaren overgeschilderd met dikke lagen witkalk en structuurverf.

15 Trichterbos

In de afgelopen jaren is in Brunssum langs de N276 Brunssum-Sittard een nieuw bos aangelegd. Dit Trichterbos met een oppervlakte van zes hectare kon er komen dankzij de ENCI en de gemeente Gulpen – Wittem. Zij hadden geld gereserveerd voor noodzakelijke compensatie in het kader van de Boswet maar hadden geen grond ter beschikking. De gemeente Brunssum had wel zes hectare grond ter beschikking maar had geen geld voor volledige aanplant met bos.

Speciaal aan het Trichterbos zijn de groepen lindebomen die her en der geplant zijn. Linden trekken bijen aan, onder andere daarom zijn deze bomen geplant. Maar er zijn meer redenen. Tot de mooiste bossen van Europa behoren de lindebossen, zoals je die hebt in Engeland en Zwitserland. Het zijn open bossen, wat zorgt voor veel lichtinval in het bos. Hierdoor, en doordat de bladeren snel verteren, ontstaat er een hele mooie bodemvegetatie.

16 Oostenrijkse huizen

Vanwege de grote woningnood in deze regio, direct na Tweede Wereldoorlog, zijn door de Oostenrijkse staat op enkele plekken in Parkstad noodwoningen geschonken. Deze houten woningen waren al direct zeer geliefd bij de bewoners. De huizen waren bedoeld als tijdelijke noodoplossing en zouden vervangen worden door stenen woningen. Maar door hun charme en uitstraling, hebben zij een vaste plek in het straatbeeld "veroverd".

17 Emmapark

Het Emmapark ligt op het bedrijfsterrein van de voormalige Staatsmijn Emma. Dit terrein heeft na de mijnsluiting lange tijd braak gelegen en was bovendien zwaar vervuild. Midden jaren negentig kwamen diverse marktpartijen en de gemeente tot een gezamenlijke aanpak van dit immense probleembereik. Zo is er een woonbuurt tot stand gekomen, een bedrijventerrein gevestigd en een park aangelegd, het Emmapark.

Dit park is ontworpen door tuin en landschapsarchitect Willem Straats. Het park bestaat uit een twee lagen structuur, bomen en gras. Een gedeelte is ingericht als vlindertuin. Omdat vlinders stenen nodig hebben voor het opladen van warmte-energie en er bij de sanering van het terrein een probleem ontstond met de buitensporig volumineuze fundering van de voormalige locomotiefloods, is van de nood een deugd gemaakt. De funderingsresten zijn in een hunebedachtige formaties verwerkt in de vlindertuin.

19 Beschermd stads- en dorpsgezicht Treebeek

Brunssum heeft een van de grootste beschermde stads- en dorpsgezichten van Nederland. De oude mijnkolonieën (buurten), het Schutterspark en het Vijverpark maken daar deel van uit. Een prachtig voorbeeld is in Treebeek te zien. De oude kolonie is volledig opgeknapt. Zowel de oude mijnwerkerswoningen, als de openbare ruimte zijn in ere hersteld.

Het -eens in parkachtig sfeer ontworpen- Treebeekplein is in de loop de jaren langzaam afgebrokkeld. Oorspronkelijk had het Treebeekplein een verdiepte ligging ten opzichte van de woningen. In de jaren 70 van de vorige eeuw zijn deze woningen gesloopt en zijn hiervoor in de plaats appartementen gebouwd. Deze bleken niet "tijdsbestendig" en waren na twee decennia nog maar moeilijk te verhuren. Daarom herstelt de woningcorporatie (Wonen Zuid) samen met de gemeente Brunssum het plein weer in oude luister, waardoor het weer naadloos aansluit op het beschermd stads- en dorpsgezicht van Treebeek.

Stichting VVV Zuid-Limburg

Mijn Groen Brunssum

Meer informatie over de bezienstaarigheden vindt u op: www.brunssum.nl - www.vvvzuidlimburg.nl

Deze kaart is een uitgave van de gemeente Brunssum in samenwerking met VVV Zuid-Limburg. Dit product is met de grootste zorg samengesteld. Niets uit deze kaart mag worden vervoerd. Alle informatie hierin wordt echter verspreid zonder aansprakelijkheid onzijdig.

Coördinatie VVV Zuid-Limburg
Algemene tekst en fotografie Gemeente Brunssum, VVV Zuid-Limburg.
Aria Timmers en Pascal Moors (Nose for photography)
Kartografie Anyway Productions, Hansweert
Vormgeving Drukkerij Leen NV, Hasselt
Druk Drukkerij Leen NV, Hasselt
Op Lage 5.000 stuks

telefonische informatie & reserveringen: 0900-555 9798 (€1 p.g.)
Hoofdkantoor: Valampin 6, Postbus 820, 6300 AV Valkenburg aan de Geul.

Mijn Groen Brunssum

- 1 Vijverpark, Edenpark, Lindeplein
- 2 Mijnspoorpark, Beschermd stads- en dorpsgezicht
- 3 Natuurbad "de Zeekoelen"
- 4 Spartelplaats Rode Beek
- 5 Openbare golfbaan
- 6 Ontkluizing Rode Beek
- 7 Pompgebouwen
- 8 Testperceel bestrijding Amerikaanse eik
- 9 Blotevoetenpark
- 10 Inzet scouting bij natuurbeheer
- 11 Hangvennen
- 12 Hakhoutbeheer
- 13 Dorpstraat (oude markt)
- 14 Clemenskerkje / ommetje
- 15 Trichterbos
- 16 Oostenrijkse woningen
- 17 Emmapark
- 18 Opnamelocatie 10 Torens diep
- 19 Treebeekplein
- 20 Hemelderpark

Merkelbeek

BRUNSSUM

